

Astrid Vlasman maakte jarenlang verhalende collages, maar nu bestaat haar werk uit grote doeken vol hergebruikt papier in combinatie met olieverf. In haar *paper paintings* ontstaan verlaten interieurs met zichtbare menselijke sporen en vrouwen, vaak in ongemakkelijke situaties of houdingen, die verloren de wereld in kijken. Met een koffer vol oud papier vertrok Astrid begin juli 2020 naar de Balkan voor een artist-in-residenceperiode van een half jaar. Hiervoor kreeg zij een projectsubsidie van het Mondriaan Fonds.

Met een koffer vol oud papier naar de Balkan

Op expeditie in de Balkan

Ik zit in de vroege avond op een bankje in het Tašmajdan park. Het is al donker. Om mij heen geroezemoes van mensen op de andere bankjes, hardlopers, kinderen die fietsen, steppen en ballen, zwartgeklede pubers die op een kluitje zitten op een heuveltje met een speaker, mensen die de hond uitlaten, oude vrouwtjes die kromgebogen rustig langs schuifelen. Ik ben in Belgrado, hartje zomer. Het leven speelt zich hier af, buiten op straat. Als een ontdekkingsreiziger neem ik alles in mij op. De wereld is vol corona maar ik voel mij vrij en onderdeel van deze stad waarin ik drie maanden verblijf, de helft van mijn artist-in-residence tijd op de Balkan.

Ik heb de Balkan gekozen als mijn expeditieplek; Europees en heel dichtbij, maar ook gecompliceerd en onbekend. Zeker Servië is voor een kunstenaar geen voor de hand liggende bestemming. Bij de Belgrade Art Studio ben ik de eerste Nederlandse kunstenaar die daar komt werken. Servië heeft een turbulente geschiedenis. Het land heeft weinig vrienden en veel vijanden. Net als bij de buurlanden Albanië en Bulgarije waar ik later heen ga, hebben veel mensen een afkeer van de regering en van de corruptie. Jonge mensen willen het liefst zo snel mogelijk naar het westen. Er zijn geen dromen en er is weinig perspectief.

Op jacht naar oud papier

Belgrado is een drukke, levendige, stoffige stad met een rommelig staatbeeld. Ik voel mij er meteen thuis. Tijdens eindeloze wandelingen leer ik de stad heel goed kennen. Ik bezoek musea en galeries. Veel kunstcentra zijn gesloten door de pandemie. Nergens zijn toeristen te zien en ik voel mij onderdeel van de stadse bevolking. Mijn atelier bevindt zich in Dorćol, een hippe en leuke wijk in het centrum.

Ik fotografeer alle stoelen die ik buiten tegenkom: deze stad is een onuitputtelijke inspiratiebron

Tijdens mijn wandelingen ga ik op jacht naar oud papier, het materiaal waarmee ik werk. In eerste instantie is dat moeilijk, maar dan vind ik een doos met oude geschreven recepten en later allerlei schoolschriftjes die na afloop van het schooljaar weggegooid zijn. Naast het theater vis ik affiches uit de container. Verder scheur ik oude aanplakbiljetten van de muur. Dit alles gebruik ik in mijn nieuwe werk. Daarnaast maak ik veel foto's van het stadsbeeld. Voor het stoelenproject waar ik al een paar jaar mee bezig ben is de stad een onuitputtelijke inspiratiebron. Ik fotografeer alle stoelen die ik buiten

op straat tegenkom. Na terugkomst wil ik dit uitwerken tot een serie voor een installatie.

Kunst op straat

Doordat de stad wel 44 keer gebombardeerd is geweest, richt de kunst in Belgrado zich niet op de eeuwigheid: schilderijen op doek zijn een uitzondering. Vooral videokunst, performances en grafisch werk wordt, veelal door jonge mensen, tentoongesteld. De galeries zijn heel laagdrempelig toegankelijk, kunstenaars geven overal toelichting op hun werk en bij elke tentoonstelling is een curator betrokken. Toch is de kunst vooral buiten op straat zichtbaar in de vorm van muurschilderingen en graffiti. Graffitikunst is hier een volwaardige kunstvorm. Naast tags met politieke uitlatingen zijn er veel prachtige muurschilderingen te vinden. Van levensgroot tot kleine verstopte pareltjes in alle hoeken van de stad. Hier en daar worden zelfs doden geëerd met zwarte-witte muurschilderingen met hun gezicht en een sterfdatum.

Graffiti is hier een volwaardige kunstvorm – van levensgrote muurschilderingen tot kleine verstopte pareltjes in alle hoeken van de stad

Expositie in Belgrado

In de loop van de tijd ontmoet ik veel nieuwe mensen met wie ik, ondanks alle beperkingen, het culturele leven ervaar. Ik dompel mij twee weken lang onder in het Belgrade Documentary Filmfestival, bezoek een klassiek muziekfestival, dans in de open lucht op jaren 80 muziek, maak een uitstapje met de bus naar het platteland om een educatief project te bezoeken. Verder zijn er veel koffieafspraken en neem ik een kijkje in de dierentuin. Met de Engels-Servische kunstenaar Mark Brogan maak ik toekomstplannen voor een gezamenlijke tentoonstelling en met een grafisch kunstenaar maak ik afspraken over zeefdrukken die hij van mijn werk wil maken.

Aan het eind van mijn periode in Belgrado heb ik een expositie in galerie Ostavinska, samen met Anna Jarosz, een jonge Poolse kunstenaar die een installatie maakt. Ik laat daar mijn serie zien van vier schilderijen, de *Serbian woman*, die in Belgrado zijn ontstaan.

Cultuurclash

Bij mijn aankomst in Tirana, de hoofdstad van Albanië, merk ik op dat het communistische verleden hier nog heel zwaar drukt op mensen. Ook het verschil in rijk en arm is ontzettend groot. De stad ziet er op sommige plekken modern uit met dure winkels waar alle merken te koop zijn, maar aan de andere kant proberen mensen rond te komen van een paar leks per dag door op staat iets te verkopen. "Ja wij leven niet, wij zijn aan het overleven," vertelt iemand mij. De uitzichtloosheid is in dit land het meest voelbaar. De man die elke dag op de stoep van mijn atelier armbandjes zit te maken en verkopen, geeft mij zijn telefoonnummer omdat ik misschien wel wat werk in Nederland kan regelen.

Street art

Ik besef daar mijn luxepositie in tijd en geld en besluit alles wat er op mijn pad komt aan te pakken en me in te zetten voor anderen. Zo raak ik betrokken bij het *Mother Theresa*

Streetart Project, waarbij de Hajar Hidistraat, een straat in het centrum van Tirana waar moeder Theresa heeft gewoond, als eerbetoon wordt beschilderd. Ik word onderdeel van de groep lokale schilders en stel mij dienstbaar op. Als ik op een gegeven moment de vrije hand krijg bij een muurschildering, wordt het cultuurverschil en onze kunstgeschiedenis-achtergrond duidelijk. Zij vinden mijn struik met bloemen zeer vreemd en moeten eraan wennen. Met de socialistische kunst in het achterhoofd nemen zij de vorm en het verhaal als uitgangspunt, terwijl ik werk vanuit expressie en emotie. Het is wennen maar uiteindelijk zijn ze heel blij met mijn bijdrage en mag ik nog een boom schilderen.

Zij nemen de vorm en het verhaal als uitgangspunt, terwijl ik werk vanuit expressie en emotie

Het samenwerken met een groep lokale schilders is echt een toevoeging en een goede uitwisseling tussen beide culturen. Ook is het erg leuk om op straat te werken. Mensen spreken je aan en vertellen hoe leuk ze het vinden. Twee jongedames gebruiken mijn schildering als achtergrond voor hun poseersessie. Maar door het roekeloze verkeer moet ik mijzelf steeds in veiligheid brengen. Staand op een keukentrapje word ik door een auto geraakt waarna ik wiebelend met de schrik vrijkom.

Standplaats Sofia

Mijn laatste standplaats is Sofia. In de Bulgaarse hoofdstad beleef ik in zes weken zoveel herfst als winter. Ik kan nog net een paar musea bezoeken voordat hier ook weer alles op slot gaat voor een *lockdown*. Gelukkig kom ik in contact met het hoofd van de modeafdeling van de kunstacademie en kan ik onder haar begeleiding nog de tentoonstelling van de laatste lichting studenten zien. Oorspronkelijk zou ik een residency hebben bij The World of Co, maar zij hebben mij al in de zomer laten weten dat ze het hele programma cancelen vanwege de pandemie. De organisatie verwijst mij wel door naar een residency bedoeld voor schrijvers en performers. Hier kan ik gelukkig terecht voor wonen en werken. Mijn contacten moet ik hierdoor wel weer vanuit het niets opbouwen.

In de Balkanpresentatie zal het straatbeeld centraal staan en mijn werk daarvan onderdeel worden

Online art class

Mariangela Anastassova, een beeldend kunstenaar die les geeft op de Anglo-American internationale school in Sofia, wordt mijn belangrijkste contact. Als gastdocent ben ik aanwezig in haar lessen. Mijn stoelenproject wordt de basis van een aantal lessen, waarbij mijn zelfgemaakte stoelen en de stoelen die ik onderweg heb gefotografeerd de inspiratie zullen vormen voor stoelen die de kinderen gaan maken. Gelukkig kan ik de eerste twee weken nog naar de school toe, maar daarna moeten we online verdergaan. Uiteindelijk hebben de kinderen stoelen gemaakt van restmateriaal dat zij thuis konden vinden en hebben we zoveel mogelijk voorbeelden aangedragen. Het is niet eenvoudig om een creatieve les te geven vanachter een computer, maar ik ben erg tevreden met de inventiviteit en het enthousiasme van de kinderen.

Terug

Nu ik weer terug ben met alle indrukken en verhalen wil ik mijn reis zichtbaar maken in een Balkanpresentatie, waarbij het staatbeeld centraal staat en mijn werk daarvan onderdeel wordt. Naast mijn collages, wil ik foto's, geluiden en filmpjes laten zien. Het zou mooi zijn als ik de sfeer van de stad zichtbaar en voelbaar kan maken voor de toeschouwers. Ik kijk terug op een geweldig avontuur waardoor ik blijvende contacten heb gelegd en mij nu echt verbonden weet met deze regio.

vlaswerk.nl
belgradeartstudio.com